

Vischnaunca
Tujetsch

Invitaziun

7. Radunonza dil cussegl da vischnaunca

dil trienni 2020/2023

mesjamna, ils 28 d'avrel 2021, allas 20.00 uras
ella halla dalla casa da scola a Sedrun

Tractandas:

1. Avertura
2. Approbaziun dil protocol nr. 06 dils 10 da mars 2021
3. Credits da susteniment per las interpresas pertuccadas dallas prescripziuns relaschadas el connex cul coronavirus
4. Fixaziun dalla tariffa per far diever dil funs e terren public (*lescha energia alpina – art. 35*)
5. Molocs ella vischinonza dalla Tgès'Alva
6. Credits per parcadis e vias
7. Orientaziuns
8. Varia

Suprastonza communal Tujetsch

President communal
Martin Cavegn

Menader center communal
Simon Collenberg

Vischnaunca
Tujetsch

Cussegl da vischnaunca
2020/2023

Protocol dil cussegl da vischnaunca Tujetsch

Nr. 06-2020/23 dils 10 da mars 2021

Protocol dil cussegl da vischnaunca Tujetsch

Nr. 06/2020/23 dils 10 da mars 2021

allas 20.00 uras entochen allas 22.45 uras ella halla da gimnastica a Sedrun

Presidi:	Ignazi Monn	
Actuar:	Simon Collenberg	
Dumbravuschs:	Patric Deragisch e Sabrina Flepp	
Presents:	11 cusseglierAs, total 11 votantAs (<i>absolut pli 6</i>)	
Aspectaturs:	15	
Cusseglers/as:	Simon Beer, Rueras Arno Berther, Surrein Gebharda Berther, Rueras Toni Cathomen, Rueras Otto Curschellas, Sedrun Patric Deragisch, Gionda	Sabrina Flepp, Sedrun Guido Friberg, Sedrun Ignazi Monn, Sedrun Reto Schmid, Sedrun Cyril Steiger, Zarcuns
Suprastonza:	Martin Cavegn, president communal Renato Decurtins, genau Gian-Reto Nufer, genau	Guido Monn, genau Daniel Schmid, genau
Cumissiu da gestiu:	Primus Deragisch, cumissiu da gestiu Baseli Huonder, cumissiu da gestiu Severino Solèr, cumissiu da gestiu	
Perstgisas:	Neginas	

Tractandas:

1. Avertura
2. Approbaziun dil protocol nr. 05 dils 3 da fevrer 2021
3. Lescha dalla vischnaunca Tujetsch davart susteniments finansials per interpresas pertuccadas dallas prescripziuns relaschadas el connex cul coronavirus
4. Visada dils contracts pertuccont il sittar ella Val Maighels
5. Bogn Sedrun – decisiun fundamentala arisguard il process politic (*decisiun davart il credit*)
6. Orientaziuns
7. Varia

1. Tractanda Avertura

Ignazi Monn, president dil cussegl da vischnaunca:

Jeu beneventel vus tuts alla 6-avla radunonza dil cussegl da vischnaunca dil trienni 2020/2023. Jeu mon da quei anora che tuts han retschert ad uras l'invitaziun alla radunonza da questa sera.

Uss eisi aschi lunsch. Las consequenzas negativas dil malign coronavirus vegnan neunavon. Buca mo tier la Confederaziun ed ils cantuns, mobein era en nossa vischnaunca. La suprastonza damonda per in sustegn finanziel. Tenor miu meini setracta ei cheu d'ina summa supportabla. Oz essan nus serimnai per tractar quei susteniment finanziel en favur d'entginas firmas indigenas. Jeu sun dil meini che nossa vischnaunca ha quels mieds financials. Sch'igl ei zaco pusseivel, fuss ei prudent da segidar cun quellas interpresas aschi bein sco pusseivel. Tuttina stuein nus esser precauts cun nossas finanzas. Quei duei scadin cass esser sulettamein in susteniment unic. Era las ulteriuras tractandas da questa sera ein buca meins impurtontas. Era quellas dattan certas directivas a nossa vischnaunca, cunzun per nus indigen, denton era pil turissem. Per quei eisi impurtont da ponderar bein ed anflar bunas sligiazions. Nus essan «gie» cheu per sligiar quellas.

Deplorablamein stuein nus era questa sera menar atras nossa radunonza cun mascrinas. Jeu supplicheschel Vus da risguardar las mesiras stipuladas en connex cul coronavirus. Engraziel fetg persuentar.

2. Tractanda Approbaziun dil protocol nr. 05 dils 3 da fevrer 2021

Il protocol nr. 05 dils 3 da fevrer 2021 vegn approbaus unanimamein.

3. Tractanda Lescha dalla vischnaunca Tujetsch davart susteniments financials per interpresas pertuccadas dallas prescripziuns relaschadas el connex cul coronavirus

Introducziun entras Martin Cavegn, president communal:

Ei fa plascher che tons aspectaturs ein dalla partida oz. Dapi in onn essan nus cunfrontai cul coronavirus. Entschiet ha la pandemia il fevrer 2020 cun igl emprem cass en Svizra. Silsunter ha la Confederaziun adina puspei relaschau novas prescripziuns. La primavera/stad 2020 ein las mesiras puspei vegnidadas sluccadas. Las ustrias han saviu arver, quei cun tener en certas restricziuns. Naven dil november/december han las ustrias puspei stuiu serrar lur portas. Nus savein tschintschar da cletg che las autoritads han anflau ina sligiazion, aschia che las pendicularas han silmeins saviu arver lur territoris da skis. Naven dil december astgein nus era mo s'entupar en gruppas da 15 persunas sin spazi public ed en 5 persunas tier occurrenzas privatas. Oravontut las casas da colonias ed ils hotels han pitiu fetg sut las prescripziuns. Quels menaschis han registrau ina digren nundetga tier la sviulta. Il cantun Grischun sustegn ils menaschis pertuccai dallas prescripziuns en connex cul coronavirus cun in'indemnisaziun corrispudenta (*cass da direzia*). Las interpresas ein obligadas da mussar si ina digren denter 15% e 40% tier la sviulta per ch'ellas hagian dabien talas prestaziuns da cumpensaziun. Cun il susteniment finanziel duein 75% dils cuosts fixs che fan ora circa 30% dalla sviulta vegni curclai.

La suprastonza communal vul segidar cun las branschas pertuccadas. L'intenziun ei buca da relaschar ni scursanir las taxas, mobein da restituir allas interpresas in susteniment en fuorma d'ina contribuziun finanziaria unica che corrispunda ad ina cumpart dalla summa totala dallas taxas. La lescha fuorma la basa legala. Sin fundament da tala sa la suprastonza communal suttemetter ina damonda per in credit da sustegn per las branschas pertuccadas.

Ensemen cun la lescha havein nus gest suttamess ina damonda da susteniment. La cumpart che duei vegnir dabien allas differentas branschas havein nus fixau sin fundament dalla dimensiun dalla digren tier la sviulta. Hotels e stizuns (*senza stizuns da victualias*) obtegnan ina cumpart da 30% dalla summa totala dallas taxas, damai che quels menaschis han saviu registrar entginas entradas. Perencunter las casas da colonias e las ustrias han registrau paucas ni neginas entradas e han aschia dabien ina cumpart da 50%. La summa totala pils credits da sustegn per tuttas branschas munta a frs. 162'000.00.

Mintga fatschenta dalla branscha pertuccada per la quala il gremi cumpetent ha concediu in credit da sustegn, sa inoltrar ina damonda per in susteniment alla suprastonza communal. Cheutier ha ella d'inoltrar ils documents stipulai e las indicaziuns pretendidas. Tgi che inoltrescha buca la damonda eifer il temps che vegn publicaus ella Tuatschina, retscheiva buca in susteniment finanziel. La damonda vegn silsunter examinada dalla suprastonza communal. La finamira ei da menar atras quell'examinaziun aschi sempel sco pusseivel.

L'energia alpina ei era promta da conceder ina reducziun tier l'electricitad, priu il cass che la lescha vegn approbada ed il cussegl da vischnaunca dat glisch verda pils credits da sustegn.

La lescha ei mo valeivla entochen ils 31 da december 2021. Sch'ei capeta ch'ina interpresa fa maldiever dil susteniment, ei ella obligada da pagar anavos la summa. Ina multa per tals cass ei buca prevedida ella lescha.

Debatta d'entrada

Otto Curschellas, cusseglier da vischnaunca:

Tuts han avunda dil coronavirus. Dacuort han 4000 personas demonstra a Cuera concernent las mesiras relaschadas en connex cul coronavirus. Il coronavirus ha buca mo consequenzas negativas silla sandad, mobein procura era per problems existenzials. 1800 interpresas el cantun Grischun han annunziau lavur cuorta. Ina gronda part dils collaboraturs sto viver cun 80% dalla paga usitada. Tier las fatschentas mauncan las entradas, ils cuosts fixs restan denton vinavon. Per ch'ina fatschenta retscheiva ils susteniments empermetti dil cantun, eisi d'emplenir ora ina massa formulars. Silsunter ha ei num da spitgar in detg mument sils daners. La lescha che nus havein da tractar oz, sa segiramein buca far miracles. Ei setracta plitost d'in act da solidaritad enviars las fatschentas da Tujetsch. Temps extraordinaris spetgan numnadamein sliagiuziuns tut aparti respectivamein in agir dalla suprastonza communal en caussa.

Guido Friberg, cusseglier da vischnaunca:

La pandemia ha influenzau grondamein nies viver il davos onn e vegn era ad accumpignar nus aunc in temps. Il virus ha tuccau nus tuts en ina fuorma ni l'otra. Quei virus ha reduciu il contact social e procurau che certas personas han negina lavur. Certas personas ein s'infectadas cul virus, da las qualas ina part ha giu da cumbatter culla sanadad. L'economia ei stada pertuccada da scamonds da luvrar ni da diversas restricziuns e pretensiuns. Per tuts ei quei stau e resta ina sfida. Tgi pren la situaziun pli serius e tgi meins. Dumignar savein nus quella via alla normalitad denton mo comunablamein cun purtar responsabladad per sesez e per la societad.

In scamond da luvrar ei ina situaziun veramein tut speciala e dat da patertgar. In tal scamond savein nus supportar finanzielmeins e psichicameins in cert temps, denton a liunga vesta ei quella situaziun pauc legreivla e pesonta.

Per fortuna han la Confederaziun ed il cantun instradau spert mesiras da sustegn ed adina puspei migliurau las prestaziuns. Las pagas ein vegnidas finanziadas per 80% cun igl instrument da lavur cuorta. Ils interprendiders independents han retschert in'indemnisaziun per la sperdita dil gudogn. Per segirar la liquiditad ha ei dau sin sempla moda credits senza tscheins, ils quals ston denton vegnir restitui. Pils cass da direzia dat ei in susteniment special pils cuosts fixs.

La suprastonza presenta oz culla lescha davart susteniments finansials per interpresas pertuccadas dallas prescripziuns relaschadas en connex cul coronavirus in ulteriur agid. Las branschas indicadas ein segiramein quellas che han pitii il pli fetg duront quei onn, oravontut las casas da giuvenils. Ustrias e hotellaria han giu ina fetg buna sesiun da stad ed atun. Quels menaschis han denton stuiu serrar lur portas la fin november e han saviu porscher sulettamein il survetsch per hosps da hotel e take away duront la stagiun unviern. Tuttina setschentan diversas damondas: Tgei loschaments tuccan tier las casas da giuvenils? San las pendicularas era inoltrar la damonda da sustegn per lur ustrias? Divers pertuccai han empruau da far il meglier ord la situaziun e han schaffiu purschidas lubidas, auters han semplamein serrau las portas. Co tractein nus tuts egualmein? Vegnan tals che han retratg dapli substantza ord lur menaschis ils davos onns forsa favorisai visavi tals che han schau la substantza en fatschenta? Ei dat aunc biaras damondas. La finala setschenta la sempla damonda: Arriva il sustegn veramein tier tals che han era il basegns?

Denton astgein nus buca semplamein emblidar tuttas stizuns, interpresas e menaschis che han astgau luvrar e han era giu lur sfidas. Pil pli eisi reussiu da luvrar cun pintgas interrupziuns e las interpresas han aschia saviu porscher vinavon ils plazs da lavur, quei ch'ei stau ordvart impurtont. Mo sche l'ulteriura economia funcziunescha e generescha entradas seporscha in summa la pusseivladad da selubir in tal engaschament d'agid proponiu. Jeu giavischel che quei spért da quella lescha - da segidar e da sustener - vegni era vivius activamein entras la suprastonza en lur lavur strategica ed operativa visavi mintga convischin e tut ils menaschis e tuttas interpresas - e buca mo ella miseria. El mintgadi vegnan convischins magari cunfrontai cun caussas che fan pli bia malaveglia e fastedis e che drovan energia el falliu liug. Tut va pli sempel communablamein e cun respect vicendeivel. Finamira duei esser ina politica cun attractivas cundiziuns da rama, cun sustener e promover igl agir quotidian.

Atgnamein sundel jeu plitost precauts da reparter daners ord la cassa communal senza ina cunterprestaziun ni in basegns fundau. Arrivan quels daners veramein tier tals che han da basegns? La situaziun ei denton extraordinaria e legitimescha da conceder subsidiarmein certs susteniments. Jeu vi denton suttastrihar ch'ei setracta da daners publics che duein vegnir impudi precautamein. Tals che fan diever da quella lescha duein esser pertscharts dalla muntada dil sustegn e far la damonda sinceramein. Ei fuss da beneventar ch'ins tonscha il maun buca mo en temps da miseria, mobein ch'ins s'engascha era schiglioc pil beinstar communal e social.

Jeu teidlel bugen aunc auters meinis dil cussegl.

Arno Berther, cusseglier da vischnaunca:

Il slogan – situaziuns extraordinarias pretendan sligiazziuns extradordinarias – vegn savens duvraus en connex culla pandemia. Per la politica eisi fetg cumadeivel da sereferir sin quei slogan. Suenter in onn ei quei slogan per mei persunalmein intec isaus. Plaunsiu eisi uras da turnar anavos tier la normalitad ed emprender da viver cun il coronavirus. Nus stuein agir precautamein quei che pertucca susteniments e far neginas accziuns da pumpiers. Las damondas centralas en quei connex ein: Drovi in sustegn communal, tgi duei haver dabien in tal e con lunsch duei quei sustegn ir? Jeu hai retschercau, sch'ei dat vischnauncas che han gia concediu tals ni semegliants susteniments. Tujetsch fuss buca l'emprema vischnaunca che fa quei. Differents marcaus svizzers desistan sigl incasso da certas taxas, ei setracta cheu denton da taxas marginalas per patentas ni pil diever dil spazi public. Negliu vegnan las taxas sco quei

ei previu ella lescha presentada restituidas en fuorma d'ina contribuziun finanziaria. Negliu va ei per sbassar ni restituir las taxas per il provediment fundamental. Ins sa pia sedumandar, sche Tujetsch sto ir en quei sectur culla bandiera ordavon. Ils menaschis a Tujetsch ein "gie" buca pertuccai specialmein e tut auter ch'ils auters menaschis en Svizra. En mes egls ei quella lescha buca existenziala pils menaschis a Tujetsch. Nus vegnin buca a saver spindrar ina suletta fatschenta cun quella lescha, nus vegnin denton a saver levgiar in tec la situaziun. Jeu vesel la presenta lescha perquei plitost sco act da solidaritad e sai era sustener ella en quei senn.

Nus savein tractar oz la lescha. La damonda per ils credits da susteniment ch'ei suttemessa savein nus buca discussiunar. Quella savein nus pér tractar, cura che la radunonza communal ha approbau la lescha. Vuler conceder oz credits per ils sustegns da corona fuss sco da vuler habitar en ina casa ch'ei aunc buca construida. Ord quei motiv savein nus buca entrar sillas tractandas b), c), d) ed e) da quest messadi. Igl onn ha ultra da quei gest entschiet e nus savein pil mument aunc buca dir, co la situaziun en connex cul coronavirus vegn a sviluppar. Ord quei motiv eisi tenor miu meini era grev da fixar gia oz la procentuala dalla summa totala dallas taxas che duei vegnir restituida allas differentas branschas. Igl ei aunc memia baul da far quei pass, ins sebasass plitost sin supposiziuns che sin fatgs. Jeu capeschel absolutamein che la suprastonza vul far vinavon. La radunonza communal sto denton approbar la lescha en in emprem pass avon che la suprastonza communal sa suttemetter la damonda pils credits da susteniment. La via politica sto vegnida tenuta en.

Gebharda Berther, cussegliera da vischnaunca:

En emprema lingia vul la suprastonza communal mussar ina certa solidaritad visavi las branschas pertuccadas en connex cullas restricziuns dil coronavirus ed indemnizar talas cun ina cumpart dalla summa totala dallas taxas en fuorma d'ina contribuziun unica totala da biabein frs. 160'000. La lescha sco tala ei luvrada ora el detagl. Basegna ei veramein ina tala lescha? Oz ha il cussegl da decider, schebein nus vulein approbar tala ni buca. Mirau sin las singulas branschas obtegn mintgina ina mudesta summa che effectuescha pauc e segirescha buca la branscha. Gnanc da dir ch'il coronavirus ha caschunau gia dapi in onn bia temas psichicas sco era temas e fastedis d'existenza per fetg bia glied e branschas. Da l'autra vart astgein nus buca emblidar che la Confederaziun ed il cantun Grischun han indemnissau las firmas en pitgira ch'eran pertuccadas cun credits e quei ulti spert. Ord quels motivs mettel jeu empauet en damonda in sustegn supplementar dalla vischnaunca. Jeu hai tedlau cun interess l'emissiun Marella dils 28 da fevrer 2021 cul tetel «Milliuns e milliardas - e tgi ha la survesta?». Jeu hai notau entginas interessantas constataziuns da quella emissiun. Indirect pertucca quei era nossa fatschenta sur la quala nus havein da decider oz. Entginas constataziuns dall'emissiun:

- La Confederaziun ha dau ora en tut frs. 17 milliardas per credits eifer ils emprems quater meins. Il cantun Grischun ha concediu 3117 credits quei che corrispunda a frs. 377 milliuns.
- La Banca cantunala Grischuna per exempel ha mess a disposiziun credits ella summa da frs. 160 milliuns, quei per gronda part alla gastronomia, al commerci ed alla branscha da baghegiar. Quei agid ha funcziunau bein ed igl ei aschia stau pusseivel da prevegnir ina gronda unda da concuors. Certas firmas han era fatg diever da quei agid, schegie ch'ellas havessen buca giu da basegns, denton per far la segira. Quellas firmas han allura beinspert pagau anavos quels credits senza tscheins. Ad autras interpresas perencunter han quels credits segiramein gidau da surmuntar in temps malsegir.
- Igl onn 2020 ha la Confederaziun dau ora frs. 15 milliardas per mesiras da corona. Da quella summa ha il cantun Grischun obtenu dalla Confederaziun en tut frs. 246 milliuns. La gronda part, numnadamein frs. 230 milliuns ein stai destinai per la lavur cuorta e per la cumpensaziun dil gudogn.

Culs ulteriurs frs. 16 milliuns han'ins saviu sustener differentas branschas sco la cultura, il traffic public e la tgira d'affons.

- Il 2020 ha il cantun Grischun impundiu per mesiras en connex cul coronavirus en tut frs. 60 milliuns. La pli gronda part dils frs. 60 milliuns dil cantun ein vegni reparti agl Uffeci da sanadad. Per cass da direzia ha il cantun Grischun mess a disposiziun uonn frs. 100 milliuns. Allas firmas eisi vegniu pagau ora tochen oz ina summa da frs. 1.5 milliuns. En media retscheiva ina firma per damonda en cass da direzia ina contribuziun da frs. 84'000. Igl onn 2021 vegn aunc inaga intoc pli cars – il cantun Grischun vegn a conceder minimal frs. 125 milliuns supplementarmein per mesiras en connex cul coronavirus.
- Gastro Grischun: Daniev ha il cantun empermess da sustener la gastronomia cun 75% dallas sperditas fixas. Tenor Sep Caluori, president da Gastro Grischun, seigi il cantun Grischun fetg generus en cumparegliaziun cun auters cantuns.
- Sco cusseglier guvernativ Marcus Caduff ha communicau vegni il sustegn pil cantun Grischun augmentaus per frs. 1 milliarda. Enviars Berna emprovi la Regenza da mussar si clar e bein che quels che piteschien sut quellas restricziuns seigien il turissem d'unviern e l'industria d'unviern. Ell'entira situaziun dalla pandemia seigi il cantun Grischun enteifer ils cass da direzia in cass da direzia. Denter auter dat ei era cass da maldiever. Quei pertucca rodond 1%-3% dils cass.

Marcus Caduff ha manegiau che quels ch'ei oz buca pertuccai directamein dil coronavirus ed appartegnan ad ina branscha meins pertuccada, vegnien forsa ad esser pertuccai a liunga vesta. Cunquei che las pendicularas ed ils hotels investeschon consequentamein pli pauc ni nuot piteschien ils mistergners, sco picturs, lennaris, electricists eav. lu pli tard giudlunder.

Sin fundament da quellas constataziuns vi jeu dir ch'ei vegn forsa era selamentau memia spert en certas branschas.

Reto Schmid, cusseglier da vischnaunca:

Igl ei buca sempel da prender posiziun sin quella tematica cura ch'ei va per l'atgna buorsa. Ina analisa ha mussau che 60% dils menaschis dalla gastronomia eran gia avon il coronavirus buca rentabels. Els savevan survivor, denton buca far las reservas necessarias per las investiziuns che spetgan pli tard. Quella strategia da finanzas va bein entochen che la generaziun precedenta ha da surpender il menaschi. En quei mument fan ils uffecis savens pretensiuns ch'ei cumbinadas cun cuosts d'investiziun. Il susteniment previu tenor la lescha ei in ulteriur agid sper ils auters susteniments che levgiescha als menaschis la situaziun finanziaria.

Las davosas jamnas ein las premissas per retscheiver indemnizaziuns da susteniment dil cantun vegnidas sluccadas. Jeu sai da plirs menaschis che han denton tochen oz aunc retschert neginas prestaziuns da cumpensaziun. Dramatic ei la situaziun tier ils camps. Pliras casas da colonias han registrau neginas pernottaziuns dapi il mars 2020. Tgi lai schon passentar ils affons lur vacanzas en casas da colonias duront quei temps?! Tier las ustrias ei la situaziun semeglionta. Quellas han buca vendiu in caffè dapi che talas han stuiu serrar lur portas. Era las stizuns da sport han pituu. Bia rauba secatta aunc els regals. Quella rauba san las stizuns probablamein era buca offerir l'auter onn, pertgei che tala ei buca pli dumandada tier ils clients.

Jeu sun dil meini ch'ei basegna ina lescha. Ina lescha ch'ei diltut gesta e correcta eisi tgunsch buca pusseivel da redeger. Jeu appeleschel da mussar solidaritad enviars las interpresas ed approbar quella lescha. Co la lescha duei la finala vegnir applicada ei allura caussa da discussiun.

Arno Berther, cusseglier da vischnaunca:

Jeu proponel dad tractar oz mo la lescha. La damonda da susteniment per las differentas branschas savein nus tractar, cura che la radunonza communal ha approbau la lescha. La via politica stuein nus tener en. Ord quei motiv fetgel jeu la proposta da buca entrar sillas tractandas b), c), d) ed e) da quest messadi.

Votaziun:

Il cussegl da vischnaunca ha decidu cun 7 vuschs encunter 4 vuschs da mo tractar la lescha (tractanda a) e da buca entrar sillas tractandas b), c), d) ed e).

Tractaziun dalla lescha:

Artechel 1:

Guido Friberg, cusseglier da vischnaunca:

Tier artichel 1, alinea 2: Savein nus remplazzar il plaid «sper» cun «subsidiarmein»? En emprema lingia duein la Confederaziun ed il cantun conceder ils sustegns e la vischnaunca pér en secunda lingia.

Martin Cavegn, president communal:

In eventual susteniment dalla vischnaunca per ina ina interpresa stat buca en relaziun culs susteniments dil cantun Grischun e dalla Confederaziun. Igl ei sulettamein manegiau che la vischnaunca ha la pusseivladad ed ei legitimada da conceder supplementarmein susteniments, quei sper las prestaziuns da cumpensaziun offeridas dil cantun Grischun e dalla Confederaziun.

Artechel 2:

Otto Curschellas, cusseglier da vischnaunca:

L'Andermatt Sedrun Sport SA ha buca la sedia a Tujetsch. Han las ustrias sil territori da skis che secatan sin intschess da Tujetsch era dabien in susteniment tenor la lescha?

Martin Cavegn, president communal:

L'Andermatt Sedrun Sport SA ha in liug da menaschi a Tujetsch, aschia che quellas ustrias han era dabien il susteniment previu.

Artechel 4:

Arno Berther, cusseglier da vischnaunca:

Menziun: Jeu mon da quei anora che la lescha (*artichel 4*) preveda che la vischnaunca sa restituir allas branschas pertuccadas ina cumpart dallas taxas totalas, denton buca l'entira summa. Ei setracta pia tier la cumpart sulettamein d'ina procentuala dalla summa totala dallas taxas.

Artechel 6:

Guido Friberg, cusseglier da vischnaunca:

Tier artechel 6, alinea 2, d): Ella lescha eisi stipulau ch'il petent ha d'inoltrar las indicaziuns davart il diember dils luvriers sco era la summa da paga. El messadi ed ella presentaziun dalla tractanda hai jeu fatg persenn ch'ei vegn buca fatg diever da quei passus. Sche quei passus ei fixaus ella lescha, allura eisi era da risguardar quel. Sch'ins taxescha quei passus sco «buca impurtonts», lu savein nus strihar quel ord la lescha. Daco dat ei cheu ina divergenza?

Martin Cavegn, president communal:

Per l'examinaziun dallas damondas da quellas branschas (*damonda pils credits da sustegn*) essan nus buca avisai sin quels documents e quellas indicaziuns. Nus vulein buca arver si in biro per l'examinaziun dallas damondas, mobein quei duei succeder en ina fuorma semplia. En connex cun ina autra damonda san quellas indicaziuns denton esser d'impurtonza. En in tal cass vegn la suprastonza a pretender quellas indicaziuns e quels documents el rom d'ina acziun da susteniment.

Arno Berther, cusseglier da vischnaunca:

Jeu vi aunc inagada prender posiziun arisguard ils pass en connex cull'acziun da susteniment. Da fixar miez mars gia la procentuala dalla summa totala dallas taxas pigl onn 2021 ei ord mia vesta memia baul. Igl onn ei aunc giuvens e certs fatgs ein aunc buca clars. Nus stuein spitgar giu e mirar, co il coronavirus sesviluppescha e tgei consequenzas che quel ha pigl onn current. La finala vala ei da prender decisiuns sin fundament da clars fatgs e buca sin fundament da speculaziuns. Cura che quels fatgs ein sin meisa, sa la suprastonza communal suttametter la damonda da susteniment al cusseglier da vischnaunca. Cura che quei duei succeder, schai la finala en cumpetenzza dalla suprastonza communal sco organ executiv.

Martin Cavegn, president communal:

Nus havein fixau in spazi d'in miez onn per la restituziun dallas taxas, ord il qual las procentualas per las differentas branschas ein seresultadas. Tier quella calculaziun havein nus risguardau la situaziun digl onn 2020 en connex cul coronavirus. Nus stuein ver quittau da spitgar memia ditg culla conderschida dils susteniments. Pér cura ch'il pèsch ei morts – drova el era buca pli l'aua da viver.

Arno Berther, cusseglier da vischnaunca:

Nus stuein esser pertscharts che nus savein buca spindrar las interpresas cun quels credits da sustegn ella summa totala da frs. 160'000. Ei setracta cheu d'in act da solidaritad, aschia che l'urgenza per la conderschida dils susteniments ei buca dada.

Votaziun:

Il cusseglier da vischnaunca decida unanimamein d'approbar la lescha dalla vischnaunca Tujetsch davart susteniments finansials per interpresas pertuccadas dallas prescripziuns relaschadas en connex cul coronavirus.

Martin Cavegn, president communal:

Cu duei la suprastanza communal suttametter la damonda da susteniment per las branschas pertuccadas?

Arno Berther, cusseglier da vischnaunca:

Nus savein buca, co la digren dalla sviulta vesa ora pigl onn 2021, damai ch'igl ei pér mars. La fatschenta duei vegnir tractada, cura che nus savein far ina megliera prognosa davart la digren dalla sviulta tier las differentas branschas. La lescha ei valeivla naven digl onn 2021, aschia ch'ils schabetgs digl onn vargau ein buca relevants en connex culla fixaziun dils susteniments per las differentas branschas. La suprastanza communal duei sezza decider, cura ch'ils gremis cumpetents duein tractar las damondas da susteniment.

4. Tractanda Visada dils contracts pertuccont il sittar ella Val Maighels

Martin Cavegn, president communal:

Jeu vi sco emprem dar a vus ina survesta davart las differentas vals. La Val Curnera s'auda ad ina persona privata che ha confirmau alla vischnaunca ch'ella vegni buca a lubir al militar da sittar sin quei intschess. La Val Nalps ei en possess dalla Corporaziun d'alp Segnas. La vischnaunca ha il dretg da far diever dalla via che meina enta Nalps. Quei ei stipulau aschia en in contract da servitut denter la vischnaunca e la KVR SA.

La Confederaziun ha contactau la vischnaunca arisguard la Via da Maighels. Ella ei buca pli promta da surprender la gronda part dils cuosts da manteniment vid quella via. Ella paga pil mument 80% dils cuosts pil tschancun da 3.5 kilometers. Egl avegnir ei la Confederaziun mo pli cantlia da surprender ina cumpart da 10% vid ils cuosts pil manteniment. Il contract concernent il dretg da sittar ella Val Maighels haveva la vischnaunca stipulau cull'anteriura Werkzeugmaschinenfabrik-Oerlikon-Bührle. Suenter pliras midadas tier ils contractants fa la RWM Schweiz SA ussa diever da quei dretg. Il disavantatg ei che nus savein buca tgi che far quellas emprovas ella Val Maighels e per tgei intents che quella muniziu vegn silsuent nezegiada.

Ils hosps che visetan la camona da Maighels vegnan disturbai entras ils siets duront ils exerchezis. Damai che la suprastanza communal preveda da metter peisa sil turissem en quella biala regiun, nua ch'era il lag da Tuma secatta, havein nus abdicau ils contracts da servitut culla Confederaziun e la RWM Schweiz SA.

L'Axpo ei sfurzada da sanar la via che meina enta Nalps. La sanaziun caschuna cuosts ella summa denter frs. 300'000 e frs. 400'000. La vischnaunca ei era vegnida contactada a vesa d'ina participaziun vid quels cuosts. La via s'auda denton buca alla vischnaunca. Lezza ha sulettamein il dretg da far diever da quella. Pil mument regian era discussiuns, schebein il militar duess menar atras ils exerchezis da sittar ella Val Nalps che vegn frequentada da pli paucs hosps.

La suprastanza communal ha abidcau ils contracts da servitut e desista aschia sin entradas annualas da frs. 52'500.- en favur dalla natira e dil turissem. Ei basegna aunc ils consentiments dil cussegl da vischnaunca e dalla radunanza communal per che las abdicaziuns seigien legalas. Silsuent vegnin nus a seser ensemen cullas personas responsablas per reglar la repartiziun dils cuosts pil manteniment dalla Via da Maighels.

Debatta d'entrada

Toni Cathomen, cusseglier da vischnaunca:

Jeu saiel era seregurdar dil temps d'affonza ch'il militar menava atras bia cuors da repetiziun ella Val Tujetsch e fageva biars exerchezis ella Val Maighels. La val vegneva nezegiada stediamein. Ord vesta economica saveva il commerci en vischnaunca profitar da quels cuors. La situaziun ei denton semidada ed il militar exercitescha oz pauc ella Val Maighels. Ord quei motiv saiel jeu sustener las ponderaziuns dalla suprastonza communal e la proposta d'abdicar ils contracts da servitut.

Sabrina Flepp, cussegliera da vischnaunca:

Jeu hai entginas damondas en connex culs exerchezis da sittar. Vegnan las restonzas da quels siets mintgamai dismissas suenter ils exerchezis?

Martin Cavegn, president communal:

Las restonzas dalla muniziun vegnan mintgamai dismissas. Jeu sai d'in schabetg ch'ins ha cattau el Lag Blau material da quels exerchezis da sittar. Jeu stoi denton explicit menziunar ch'il militar tegn en general schuber igl ambient – ins anfla negliu restonzas dils siets. Cura ch'il glatscher en quella circumdonza svanescha, eisi denton da quintar ch'ei vegn neunavon enqualina restonza da muniziuns.

Gebharda Berther, cussegliera da vischnaunca:

Che quels exerchezis da sittar fruntan el temps dad oz sin gronda critica e nuncapientscha fa buca surstar mei. Segir ei quei agir per nossa destinaziun da turissem mo da disavantatg. Nos hosps apprezzeschan ina regiun intacta, ruasseivla e han pouca acceptanza per da quels disturbis. Jeu hai priu per enconuschientscha igl agir dalla suprastonza communal. Vus haveis gia visau ils contracts numnai silla fin 2020 ed il cussegl da vischnaunca havess oz da prender posiziun tier quella fatschenta! Per mei buca propi capeivel! Jeu hai ina damonda en connex cul militar el cantun Uri vi ella Val d'Ursera. Leu ha la Confederaziun segirafranc era in contract semegliant per sittar en direcziun da Maighels che caschuna segiramein era malcapientscha e fastedis als meinacamonas SAC? Saveis vus dar sclariment arisguard quella situaziun?

Martin Cavegn, president communal:

Nus havein explicit menziunau ellas abdicaziuns che quellas van pér en vigur, cura ch'ils gremis cumpetents (*cussegl da vischnaunca e radunonza communal*) han approbau talas.

Patric Deragisch, cusseglier da vischnaunca:

Ils exerchezis da sittar han liug duront 15 dis ad onn. Jeu sun dil meini che quei ei supportabel, sch'ins risguarda che la vischnaunca retscheiva persunter ina summa annuala da frs. 52'500.00.

Martin Cavegn, president communal:

La problematica ei ch'ei vegn sittau duront il temps dalla stagiun aulta. El cantun Ursera meina il militar atras ils exerchezis duront la primavera ed igl atun. Ei settracta cheu d'ina decisiun da principi. Tgi da vus ch'ei gia staus presents ella camona da Maighels duront las uras da sittar, sa co ei rampluna duront quels exerchezis. Ils hosps stattan el center da quell'intenziun – nus vulein nezegiar quella vallada (Val

Maighels) pil turissem e perquei prender en cumpra da desister sin quellas entradas annualas da frs. 52'500.-. Jeu sun dil meini che quei prezi ei giustificaus.

Votaziun:

- a) Il cussegl da vischnaunca decida cun 10 vuschs encunter 1 vusch da visar il contract da servitut cun la RWM AG dils 30-07-1974.**
- b) Il cussegl da vischnaunca decida cun 10 vuschs encunter 1 vusch da visar il contract da servitut cun la Confederaziun dils 08-06-1979.**

5. Tractanda Bogn Sedrun – decisiun fundamentala arisguard il process politic (*decisiun davart il credit*)

Martin Cavegn, president communal:

Jeu sai presentar a vus oz entginas indicaziuns davart il project per la sanaziun dil Bogn Sedrun. Sin fundament dallas cefras actualas seresultan cuosts d'investiziun ella summa denter frs. 8.5 e frs. 9.0 milliuns per la sanaziun dil Bogn Sedrun cun in bogn ord itschal cromau e la construcziun dalla ruschnera. Il schazetg da cuosts dall'entschatta dil project che prevedeva per ina sanaziun sulettamein frs. 5.0 milliuns era calculaus bia memia bass. Da lezzas uras era ei aunc buca enconuschent ch'igl ei necessari da remplazzar la ventilaziun, quei ch'ei cumbinau cun gronds cuosts.

A caschun dalla seduta d'oz va ei per tematisar il process politic en connex cul project. La suprastanza communal e la cumissiun preparatorica vulan bugen suttametter il project als gremis cumpetents questa primavera. Tenor la planisaziun actuala ei quei sulettamein pusseivel cun suttametter la fatschenta senza las indicaziuns davart in eventual susteniment dil cantun Grischun. Sin fundament da quella variante (*senza contribuziun dil cantun Grischun*) savessen nus lantschar las lavurs da construcziun gia la primavera 2022. Priu il cass ch'ils gremis cumpetents pretendan las indicaziuns davart il susteniment dil cantun a caschun dalla tractaziun dil project, s'entarda la realisaziun da quel per in onn. Allora savein nus pér suttametter il project al cussegl da vischnaunca el decuors dil fenadur. Ultra da quei savein nus lantschar las lavurs da construcziun pér la primavera 2023.

Ei dat negina debatta d'entrada

Discussiun:

Otto Curschellas, cusseglier da vischnaunca:

Igl emprem da fevrer 2017 havein nus iniziiau il project per la sanaziun ed engrondaziun dil Bogn Sedrun. Quater onns pli tard ein las cefras definitivas aunc adina buca sin meisa. A mi para ei sco quella historia pren buca ina fin. Tenor miu meini ei la cumissiun seschada memia ditg sin l'idea per la realisaziun d'in bogn ordaviert. Uss tuttenina fa ei prescha ed ils gremis comunals stuessen tractar la fatschenta senza las indicaziuns davart in eventual susteniment dil cantun Grischun. Igl ei segiramein prudent da far pli attractiv il Bogn Sedrun cun purschidas supplementaras sper la sanaziun previda. Nus obtenin tgunsch era mo in susteniment, sche nus fagein amogna novas purschidas egl avegnir. Jeu vi saver con ch'il cantun Grischun contribuescha al project dil Bogn Sedrun. Per mei ei quella cefra relevanta per la tractaziun dil project. A caschun dalla tractaziun dil project da sanaziun dil Center da sport e

cultura a Mustér ha il suveran era decidiu cura che las cefras dil susteniment eran sin meisa. Jeu vi buca cumprar il giat el sac – per mei ei la contribuziun da susteniment irremissibla.

Martin Cavegn, president communal:

Sche nus vulein ver enconuschientscha da quellas indicaziuns dil cantun Grischun, vegnan ils gremis cumpetents a saver tractar quella fatschenta pér il zercladur/fenadur 2021. La cumissiun preparatorica e la suprastanza vulan far vinavon cul project. Quei ei era necessari, sch'ins pren il stan dil Bogn Sedrun sut la lupa. Il bogn secatta numnadamein en in miserabel stan - la sanaziun ei pli che urgenta.

Otto Curschellas, cusseglier da vischnaunca:

Che la sanaziun ei urgenta savevan nus era gia avon quater onns cura che la cumissiun preparatorica ha entschiet cun las lavurs da planisaziun. Jeu vi saver la summa d'investiziun exacta el rom dalla trac-taziun dil project.

Arno Berther, cusseglier da vischnaunca:

Jeu sai sustener il votum dil cusseglier Otto. Il cussegl da vischnaunca ei responsabels per las decisiuns ch'el pren. Nus vulein far seriusa lavur. Quei ei mo pusseivel, sche tut ils fatgs ein sin meisa. Per che nus sappien prender ina decisiun fundada el rom dil project dil Bogn Sedrun essan nus avisai sin tuttas indicaziuns. L'indicaziun davart il susteniment dil cantun Grischun ei essenziala per quei project che preveda ina "sanaziun plus" (*cun ruschnera*). Jeu capeschel che vus vuleis far vinavon cul project, suppli-cheschel denton per intec pazienza entochen che tut ils fatgs ein sin meisa.

Reto Schmid, cusseglier da vischnaunca:

Vus haveis raschun. Nus stuein denton esser pertscharts ch'il project s'entarda per in onn, sche nus spitgein sillas indicaziuns davart il susteniment dil cantun Grischun. Quei project ei fetg complex. Adina puspei mettan novas leschas sin tgau igl entir project. Dacuort ei ina nova lescha ida en vigur che pre-tenda l'installaziun d'ina nova ventilaziun. Quei ei cumbinau cun cuosts supplementars. Las leschas camondan, cheu havein nus negina influenza. Da spitgar aschi ditg sin in resun arisguard la contribuziun da susteniment dil cantun Grischun fa tenor miu meini negin senn, sch'ins tila en consideraziun ch'il pro-ject ei per gronda part gia finanziaus. Nus stuein era esser pertscharts ch'il bogn secatta buca gest en in bien stan. Tgi che ha gia saviu persequitar sco ei vesa ora sut il bogn, ha saviu far persenn quei.

Gebharda Berther, cussegliera da vischnaunca:

Aschia haveva nies genau cumpetent Renato Decurtins informau da sias uras tier la seduta dils 27 da mars 2019. Jeu citeschel:

“Renato Decurtins declara ch'ei dat in susteniment finanziel dil cantun Grischun mo per la plivale-ta, cun auters plaidis mo per l'engrondaziun dil bogn cun in bogn ordaviert ed ina ruschnera. La contribuziun secumpona tier la varianta B+C (sanaziun + bogn ordaviert + ruschnera) ord in em-prest da frs. 800'000.00 ed ina contribuziun directa (a-fonds-perdu) ella summa da frs. 140'000“.

Tgei custava il project (*variante B+C*) da lezzas uras e savein nus era quintar oz cun in semeglient su-stegn?

Renato Decurtins, genau:

Quellas cefras ch'jeu hai menziunau da gliez temps serefereschon sin in schazetg arisguard il susteniment pil Bogn Sedrun per la varianta da sanaziun cun in bogn ordaviert. Allura eran nus aunc perschua-di dil bogn ordaviert. Quels temps ein denton vargai. Nus havein fatg persenn ch'in bogn ordaviert ei ord vesta finanziaria buca rentabels.

Igl ei pil mument aschia sco da menar il bogn serrau sin ovs. Ei dat adina puspei apparaturas che van empaglia e ston vegnir remplazzadas. Nus savein buca tgei apparatura che dat sco proxim si il spért. Duront in cuort temps ei il bogn era gia staus serraus muort certs defects. La situaziun ei ualti malgues-sa. Sche nus stuein remplazzar certs indrezs, seresultan cuosts d'entgins frs. 10'000.00 per ina singula apparatura.

Arno Berther, cusseglier da vischnaunca:

Ils cuosts per financiar il project dil Bogn Sedrun astgein nus buca bagatellisar cun tschintschar d'ina "summa restonta" da paucs milliuns. La finala sto la vischnaunca surpender tut ils cuosts d'investiziun pil project. Ei setracta cheu da daners publics. Ord vesta dalla vischnaunca ei quei in impurtont project d'ina gronda dimensiun. Ei va cheu pil viv, aschia che tut ils fatgs essenzials ston esser sin meisa avon che nus savein prender ina decisiun. Il project s'entarda dapi onns. Sin fundament da quei motiv ei il cussegl da vischnaunca denton buca sfurzaus da tractar la fatschenta senza ver enconuschientscha sur dallas indicaziuns davart il susteniment dil cantun Grischun. Sin quellas indicaziuns spitgein nus avon che prender ina decisiun en caussa.

Toni Cathomen, cusseglier da vischnaunca:

Jeu sai ch'il bogn secatta en in miserabel stan. Haveis vus ina idea tgei cuosts che spetgan la vischnaunca, priu il cass ch'ei dat remplazzaments d'apparaturas?

Guido Monn, genau:

Las apparaturas secattan en in miserabel stan. Ei sa capitar che nus stuein remplazzar entginas da quellas.

Il project ei actualmein en ina buna fasa. Nus vulein far pli attractiv la purschida dil Bogn Sedrun cun ina ruschnera. Persuenter survegnin nus daners da susteniment dil cantun Grischun. Cura che nus havein tractau la davosa gada il project (2019), era ei malguess sch'il resort a Dieni vegn per propi realisau. Pil mument dat ei buns resuns en connex cun quei resort. Martin Cavegn, president communal vegn oz aunc ad informar vus giudlunder. La vischnaunca vegn ad obtener denter frs. 0.5 milliuns e frs. 1 milliun pil project dil Bogn Sedrun. Ei ha buca la valeta da spitgar sil resun dil cantun Grischun arisguard quella summa da susteniment. Cheutras s'entarda il project numnadamein per in onn, quei che fuss buca fetg plascheivel. Jeu appeleschel da far vinavon cul project. Il project vegn numnadamein buca pli megliers!

Guido Friberg, cusseglier da vischnaunca:

Avon in temps ha il cussegl da vischnaunca concediu suenter grondas discussiuns in ulterior credit per elavurar las indicaziuns per la damonda da susteniment pil cantun. Daco ei quei buca succediu entochen oz? Savein nus buca pretender dil cantun ina predecisiun sin fundament dils acts ch'ei avon-maun? Gia avon biabein dus onns essan nus vegni informai sur dil schliet stan dil bogn. Tuttina eisi marschau pauc ed il bogn funcziunescha aunc adina. Che quella situaziun ei buca cuntenteivla, essan

nus tuts pertscharts. Jeu sundel denton dil meini da tractar la fatschenta politica sin fundament dils fatgs cumplets. Con ditg ha il cantun d'examinar il project? Cura savein nus quintar cun quellas indicaziuns?

Martin Cavegn, president communal:

Nus savein emblidar da far squetsch als responsabels dil cantun Grischun. Il concept da valorisaziun ei aunc buca pinaus per tarmetter agl uffeci corrispudent dil cantun. Nus spitgein aunc sillas cefras definitivas (*cuosts da baghegiar*). Quellas survegnin nus la fin da mars 2021. Nus stuein far vinavon cul project. Sch'il cussegl da vischnaunca giavischa denton las indicaziuns davart il susteniment dil cantun Grischun, suttamettin nus bugen quellas ensemen cul project.

Ils responsabels pil resort a Dieni han previu da decider proxim matg, sche quel vegn baghegius. Priu il cass ch'els dattan glisch verda pil project, vegn la damonda da baghegiar inoltrada entochen la fin digl onn. Nus stuein per tut prezi evitar che las lavurs da sanaziun dil Bogn Sedrun han liug parallelmein cun la construcziun dil resort a Dieni, aschia ch'ils prezis da fiera per las lavurs dils mistergners restan sin in nivel pagabel.

Nus havein fatg persenn ch'il bogn ordaviert ei buca rentabels. Culla ruschnera havein nus anflau ina purschida supplementara che nus savein financiar cun la summa da susteniment dil cantun Grischun.

Votaziuns consultativas:

7 cussegliers sedecidan per la variante A) e quater cussegliers per la variante B).

A) Variante: *La suprastanza e la cumissiun preparatorica suttamettan il project per la sanaziun ed eventuala engrondaziun dil Bogn Sedrun cun las indicaziuns davart il susteniment dil cantun Grischun als gremis cumpetents (credit brut, contribuziun dil cantun e credit net).*

B) Variante: *La suprastanza e la cumissiun preparatorica suttamettan il project per la sanaziun ed eventuala engrondaziun dil Bogn Sedrun senza las indicaziuns davart il susteniment dil cantun Grischun als gremis cumpetents (credit brut).*

6. Tractanda Orientaziuns

Martin Cavegn, president communal:

Resort a Dieni

Sco ei vesa ora pil mument ei il resort a Dieni sin buna via da vegnir realisaus. Il cussegl d'administraziun dall'Andermatt Swiss Alps SA vegn a decider el decuors dil matg surlunder. Dat quel glisch verda, vegn la damonda da baghegiar inoltrada entochen la fin digl onn. La suprastanza ei involucada di per di cun sclariments en connex cul project ed il plan d'areal. La problematica dallas auas ella circumdonza da Dieni pretenda era sliigiaziuns davart dalla vischnaunca. Ei setracta d'in project da rodund frs. 130 milliuns cun en tut 1400 letgs (*combras da hotels e habitaziuns da vacanzas*). Il resort cumpeggia era ina garascha sutteranna cun circa 800 parcadis. Il resort vegn ultra da quei a porscher stizuns, ustrias ed ulteriuras purschidas pils hosps.

En connex cul project ei la vischnaunca obligada da porscher in bus local. Quella pretensiun ha la Regenza stipulau ella disposiziun relaschada dils 29 da november 2011 pil project a Dieni. Il plaz da sevolver pil bus local ei planisau silla deponia da Bugnei. Actualmein vegn examinau, sche quei ei in summa pusseivel. Medemamein eisi planisau da construir en quei liug in suttetg pils bus locals ed ils autocars che transporteschan hosps dil di a Sedrun. La purschida dil bus local ha la vischnaunca planisau da surdar ad ina interpresa.

Sper il bus local duei il tren surviv sco mied da transport pils hosps. Actualmein ei la suprastanza communal vid l'elavuraziun d'in project che preveda ina scala rullonta naven da Gionda/Sedrun entochen alla staziun.

Las investiziuns che la vischnaunca ei obligada da far pil resort a Dieni ein buca pintgas. Persuenter s'erresultan entras il resort dapli taxas, l'economia vegn promovida e la valurisaziun locala s'augmenta.

Transport d'autos sur il pass Alpsu

La Regiun Surselva ha redeggiu ina resoluziun pil transport d'autos sur il pass Alpsu. Quella pretendia l'introducziun d'in tact da mesa ura tier il traffic public naven da Cuera entochen a Dieni. Plinavon vegnan novas colligiazions la damaun, la sera e la notg denter Mustér ed Andermatt pretendidas. Sin fundament da quellas pretensiuns sperein nus che las colligiazions e la purschida dil traffic public ella Surselva vegnien migliuradas.

7. Tractanda Varia

Sabrina Flepp, cussegliera da vischnaunca:

Las tegias da fiera che la vischnaunca ha mess a disposiziun gratuitamein ei stada ina buna purschida che ha gidau entginas fatschentas en quei grev temps. Quella purschida ei vegnida apprezzada da hosps ed indigens. Jeu engraziell alla vischnaunca per quei sustegn.

Toni Cathomen, cusseglier da vischnaunca:

Jeu hai legiu l'entschatta da questa jamna ellas medias davart il project ch'ei previus ella scola a Rueras. Las medias han rapportau davart certas cefras en connex cul project, quei avon ch'il cussegl da vischnaunca ei vegnius informaus en caussa. Las medias han communicau ch'il project vegni realisau, schegie ch'ils gremis cumpetents han aunc buca tractau la fatschenta. Jeu supplicheschel vus buca da far empermischuns arisguard tals projects. Certas personas ein allura forsa trumpadas sche quellas van buca en vigur.

Gebharda Berther, cussegliera da vischnaunca:

Gliendisdis ha nies president communal Martin Cavegn informau ellas medias pertuccont igl avegnir dalla scola a Rueras, numnadamein da realisar ord igl object ina casa da giugs. Il concept seigi gia avon maun. Mirau da miu pugn da vesta anora havess nies president astgau menziunar per tgei intent ch'igl object survescha il mument. Jeu hai era buca saviu intervegnir cura ch'ei vegn realisau ina casa da giugs, denton seigi la vischnaunca gia vid trer en offertas pils differents indrezs e giugs. Jeu sun buca encunter l'idea sco tala, denton vegn ei avon a mi sco sche l'instituziun Casa Solda-

nella ei ida en emblidanza el rom da quella informaziun. Nus havein era saviu leger ella Quotidiana dils 9 da mars 2021 che la scola seigi da present vita quei che constant denton buca. Dapi entgins onns menein nus la structura dil di culs cussadents dalla Casa Soldanella el plaunterren e sin l'emprema alzada dalla casa da scola.

Martin Cavegn, president communal:

La comunicaziun ei buca adina semplia. Informar pauc ni bia las medias - quei ei adina ina sfida. Cheu eisi resultau ina reportascha ch'ei buca gartegiada diltut ord vesta dalla vischnaunca. Il concept per la casa da giugs ch'ei previda ella scola a Rueras schai sin meisa. Ils gremis cumpetents han denton aunc da tractar quella fatschenta. Uss han las medias rapportau davart quei project. Quei savein nus buca pli midar. Jeu vegnel denton a migliurar egl avegnir nossa comunicaziun enviers las medias.

Ignazi Monn, president dil cussegl da vischnaunca:

Sil parcadi dil Bogn Sedrun secatta dapi entgin temps in vehichel? Dispona il proprietari dil vehichel davart ina lubientscha da parcar?

Guido Monn, gerau:

Nus havein buca ina basa legala da castigiar quella persuna. Cura ch'il concept e la lescha da parcar ein approbai dils gremis cumpetents sa la vischnaunca prender enta maun quella problematica.

Il president Ignazi Monn siara la 6-avla radunonza dil cussegl da vischnaunca dil trienni 2020/23.

actuar:
Simon Collenberg

president:
Ignazi Monn

Vischnaunca
Tujetsch

Cussegl da vischnaunca
07-2020/2023

Credits da susteniment per las interpresas pertuccadas dallas prescripziuns rela- schadas en connex cul coronavirus

Messadi

dalla suprastonza communal a al cussegl da vischnaunca

Preziau president
Preziadas cusseglieras
Preziai cussegliers

1. Situaziun da partenza

Dapi il mars 2020 ei l'entira societad cunfrontada cul coronavirus. Uss ei pli ch'in onn vargaus. Enteifer quei onn han la Confederaziun ed il cantun Grischun adina puspei relaschau autras prescripziuns. Ora-vontut la gastronomia, la hotellaria e las casas da colonias ein stadas pertuccadas da quellas mesiras.

Naven dils 22 da december 2020 ein ustrias serradas. Ils hotels han astgau dar vinavon albiert a hosps. Denter Nadal e Daniev e duront la stagiun aulta han quels saviu registrar entginas pernottaziuns. Las cefras ein denton pli bassas en cumparegliaziun culs onns vargai. Cul survetsch «take-away», nua ch'in e scadin ha la pusseivladad d'empustar bubrondas e maglias, han ils hotels saviu cumpensar ina mudesta part dalla digren tier la sviulta. Mender vesa la situaziun ora tier las casas da colonias. Muort las prescripziuns dalla Confederaziun ein ils possessurs dallas casas da colonias stai sfurzai da reducir il diember dils letgs. Pil mument frequentan paucas gruppas lur vacanzas ellas casas da colonias a Tujetsch, quei che schai segiramein era vid il motiv che biars desistan sin vacanzas muort la tema da s'infectar cul coronavirus. Las casas da colonias han era stuiu prender encunter pliras annullaziuns tier las reservaziuns. Semegliant vesa la situaziun ora tier las ustrias. Quellas han registrau ina gronda digren tier la sviulta, damai ch'ellas han stuiu serrar lur portas. Cul survetsch «take-away» san las ustrias sulettamein cumpensar ina pintga part dalla sviulta ordinaria. Era las stizuns da sport ein stadas pertuccadas dil coronavirus. Cun schar vi a tscheins equipments da sport, per exempel d'ir cun skis e vender rauba ch'ils clients san retrer avon las stizuns, han ellas saviu registrar silmeins entginas entradas. Auter ei la situaziun tier las interpresas da baghegiar, las qualas ein buca stadas pertuccadas dallas prescripziuns relaschadas. Quellas han saviu exequir lur lavurs sco usitau. La mazlaria, la pasternaria e las ulterriuras stizuns da victualias han medemamein saviu survir vinavon lur clients.

2. Susteniments per interpresas

La suprastonza communal spera fetg che las interpresas pertuccadas vegnien da supportar l'actuala crisa. Pil turissem e l'economia a Tujetsch ein quellas interpresas numnadamein da gronda impurtonza. Ellas porschan differents survetschs per hosps sco era pils indigens. Ultra da quei ein pliras personas engaschadas tier quellas interpresas e fadigian leu il paun da mintgadi. Ei setracta cheu era d'entginas famiglias. Las interpresas pertuccadas han retschiert plirs susteniments. Cheutier s'audan l'indemnisaziun per la lavur cuorta, emprests e l'indemnisaziun tier cass da direzia. Cun quellas indemnisaziuns han las interpresas saviu cumpensar ina part dallas entradas usitadas sco era cuvierer certs cuosts. Tuttina vesa la situaziun finanziaria buca ora bein tier la maioritad dallas interpresas. Certinas han schizun da cumbatter cun l'existenza.

La suprastonza communal vul segidar cun las interpresas ch'ei stadas ni ein pertuccadas finanziamein muort las prescripziuns relaschadas en connex cul coronavirus. Igl agid vegn dabien allas interpresas en fuorma d'in susteniment finanziel (*contribuziun unica*). La suprastonza communal ei pertscharta ch'ella sa buca far miracles cun quellas contribuziuns finanzielas e che talas ein buca in ferm agid ord vesta finanziaria dils menaschis. L'intenziun dalla suprastonza communal ei oravontut da segidar – la summa duei esser ina contribuziun simbolica d'agid. Nus sesanflein actualme in ina crisa – temps specials basegnan era agids tut aparti.

La basa legala pils susteniments fuorma la lescha dalla vischnaunca Tujetsch davart susteniments finansials per interpresas pertuccadas dallas prescripziuns relaschadas en connex cul coronavirus. La finamira principala ei da restituir a tuttas interpresas pertuccadas ina cumpart dalla summa totala dallas taxas pigl onn 2021 (*taxa d'aua, taxa da canalisaziun e serenera, taxa da hosps e turissem e taxa da rumians*). Las taxas vegnan buca relaschadas ni reducidas - las interpresas han da pagar quellas sco

usitau. La vischnaunca sustegn las singulas interpresas essend ch'ella paga ina cumpart dalla summa totala dallas taxas en fuorma d'ina contribuziun unica a quellas.

Provediment d'energia (energia alpina):

Tier il provediment d'electricitad ha l'energia alpina concediu gia igl onn vargau ina deducziun da 10% sin la furniziun d'energia a tuts clients. L'energia alpina vegn a conceder in ulteriur susteniment supplementar per tuttas interpresas pertuccadas. La cumpetenza arisguard la decisiun davart in susteniment schai tier il cussegl d'administraziun dall'energia alpina.

3. Damonda da susteniment - indicaziuns arisguard las branschas pertuccadas

La suprastonza communal suttametta l'emprema damonda da susteniment per pliras branschas (casas da colonias, ustrias, hotellaria, stizuns da sport ed ulteriuras stizuns) al cussegl da vischnaunca. La finamira dalla suprastonza ei numnadamein d'instradar ils pagamenti da susteniment ton pli spert. Tenor la lescha ha la suprastonza communal da schar approbar il cussegl da vischnaunca il credit da sustegn e las ulteriuras indicaziuns (il temps (perioda limitada pil susteniment), la cumpart dil susteniment) sco era ils documents e las indicaziuns necessarias che las interpresas han d'inoltrar (artechel 5 dalla lescha). Quels puncts vegnan descrets en quei capetel.

La suprastonza communal ha definau per mintga branscha, tgei summa che duei vegnir restituida en fuorma d'ina contribuziun finanziala. En quei connex ha la suprastonza risguardau la dimensiun che las branschas ein stadas pertuccadas muort las prescripziuns. La cumpart dalla summa che duei vegnir dabien allas interpresas pertuccadas sereferescha silla summa totala dallas taxas (taxa d'aua, taxa da canalisaziun e serenera, taxa da hosps e turissem e taxa da rumians) pigl onn 2021 (perioda limitada pil susteniment). La cumpart dil susteniment per las differentas branschas ei indicada ella tabella cheusut.

Branscha	Cumpart dil susteniment (% dalla summa totala da taxas)
Casas da colonias	50%
Ustrias	50%
Stizuns da sport ed ulteriuras stizuns (<i>senza stizuns da victualias</i>)*	30%
Hotellaria	30%

Tabella 1: Cumpart dil susteniment

**Las stizuns che vendan victualias ein buca cumpridas en quella categoria.*

Oravontut las casas da colonias ein stadas pertuccadas dallas prescripziuns en connex cul coronavirus. Tenor ils resuns han quellas stuiu reducir ils letgs e san pil mument dar albiert mo a paucas gruppas. Tier ils hotels ei la situaziun empauet megliera. Quels han saviu registrar in cert diember da pernotaziuns durant las davosas jamnas. Mender vesa la situaziun ora tier las ustrias, las qualas han stuiu serrar lur portas naven dil december 2020. Gia igl onn vargau ein quellas stadas serradas durant pliras jamnas (*primavera 2020*). Silmeins seresultan entginas entradas per las ustrias entras la purschida «take-away». Tenor ils resuns muntan quellas entradas sulettamein a 5-10% dalla sviulta ordinaria. Era las stizuns da sport ein stadas pertuccadas dallas prescripziuns dil coronavirus. Cun vender rauba che sa vegnir retratga el liug e schar a tscheins equipments da sport han ellas saviu cumpensar sulettamein ina part dalla sviulta. L'entschatta mars 2021 han ellas puspei saviu arver lur portas. Las ulteriuras

stizuns che vendan buca victualias ein era stadas serradas entochen la fin fevrer 2021 e han aschia registrau neginas entradas.

La tabella cheusut cumpeggia la summa totala dallas singulas taxas partiu tier allas differentas branschas. La davosa colonna muossa la cumpart (summa dil credit da sustegn) che duei vegnir restituida en fuorma d'ina contribuziun finanziaria allas interpresas dalla branscha pertuccada che han dabien in susteniment sin fundament dallas determinaziuns dalla lescha dalla vischnaunca Tujetsch davart susteniments finansials per interpresas pertuccadas dallas prescripziuns relaschadas en connex cul coronavirus.

Branscha (posiziuns en frs.)	Taxa da rumians	Taxa da hosps e turissem	Taxa da canali-saziun e serenera	Taxa d'aua	Summa totala	Summa dil credit da sustegn (restituziun)
Casas da colonias	9'140.-	142'710.-	31'893.-	16'103.-	199'846.-	99'923.- (50%)
Ustrias	3'856.-	23'224.-	16'895.-	2'542.-	46'517.-	23'259.- (50%)
Stizuns da sport ed ulterius stizuns (senza stizuns da victualias)*	1000.-	2000.-	1500.-	1500.-	6'000.-	1'800.- (30%)
Hotellaria	9'406.-	83'803.-	18'877.-	10'999.-	123'085.-	36'926.- (30%)
Summa totala						161'908

Tabella 2: Credits da sustegn per las singulas branschas

*Las stizuns che vendan victualias ein buca cumpridas en quella categoria.

La suprastanza communal propona ch'ils suandonts documents (indicaziuns) ein d'inoltrar dallas interpresas pertuccadas dallas differentas branschas (artechel 6 alinea 2 dalla lescha):

Branschas	Tenor artechel 6 alinea 2 dalla lescha							
	a)	b)	c)	d)	e)	f)	g)	h)
Casas da colonias	x	x	x		x	x	x	x
Ustrias	x	x	x		x	x	x	x
Stizuns da sport ed ulterius stizuns (senza stizuns da victualias)*	x	x	x		x	x	x	x
Hotellaria	x	x	x		x	x	x	x

*Las stizuns che vendan victualias ein buca cumpridas en quella categoria.

4. Propostas

Sin fundament dallas ponderaziuns menziunadas propona la suprastonza communal al cussegl da vischnaunca:

- a) d'approbar il susteniment per las suandontas branschas: casas da colonias, hotellaria, ustrias e stizuns da sport ed ulteriuras stizuns (senza stizuns da victualias).

- b) da fixar la perioda dil susteniment pigl onn 2021 (taxas totalas pigl onn 2021 tenor la lescha dalla vischnaunca Tujetsch davart susteniments finansials per interpresas pertuccadas dallas prescripziuns relaschadas en connex cul coronavirus).

- c) d'approbar la cumpart dil susteniment per las differentas branschas:
 - ¹ **casas da colonias:** 50% dalla summa totala dallas taxas
 - ² **hotellaria:** 30% dalla summa totala dallas taxas
 - ³ **stizuns da sport ed ulteriuras stizuns:** 30% dalla summa totala dallas taxas
 - ⁴ **ustrias:** 50% dalla summa totala dallas taxas

- d) da conceder ils credits da sustegn per las differentas branschas:
 - ¹ **casas da colonias:** frs. 99'923.-
 - ² **hotellaria:** frs. 36'926.-
 - ³ **stizuns da sport ed ulteriuras stizuns:** frs. 1'800.-
 - ⁴ **ustrias:** frs. 23'259.-

- e) d'approbar la fixaziun dils documents e las indicaziuns necessarias che las interpresas han d'inoltrar: artechel 6: alinea 2: a), b), c), e), f), g), h).

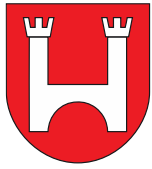
Suprastonza communal

President communal
Martin Cavegn

Menader center communal
Simon Collenberg

Vischnaunca
Tujetsch

Cussegl da vischnaunca
07-2020/2023

**Fixaziun dalla tariffa per far diever
dil funs e terren public
(*lescha energia alpina – art. 35*)**

Messadi

dalla suprastanza communal a al cussegl da vischnaunca

Preziau president
Preziadas cusseglieras
Prezias cussegliers

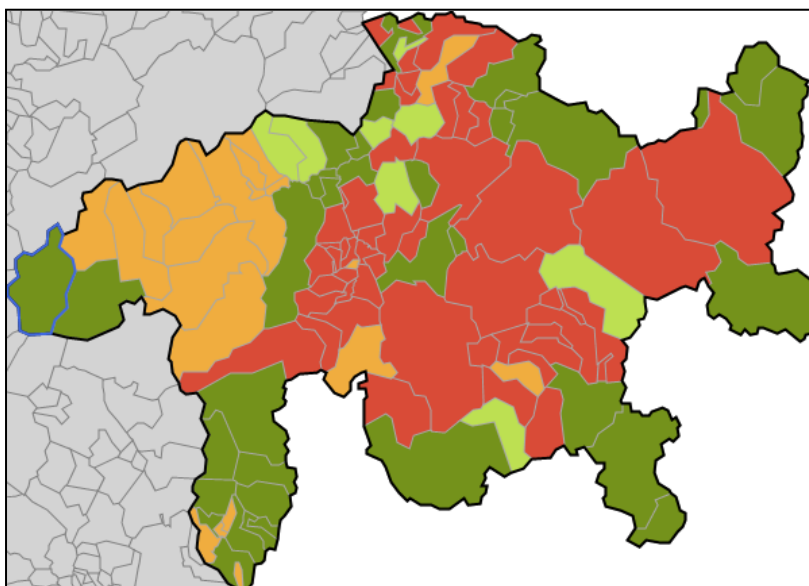
1. Situaziun da partenza

Per astgar far diever dil funs e terren public per la construcziun ed il menaschi dalla reit per la distribuziun d'electricitad indemnisescha l'energia alpina la vischnaunca Tujetsch cun ina taxa annuala. La taxa annuala vegn calculada sin fundament dil quantum d'energia che vegn repartius ord la reit per la distribuziun multiplicaus cun ina tariffa da 0.6 raps per ura kilowat.

Tenor la lescha davart l'energia alpina fixescha il cussegl da vischnaunca la tariffa sin proposta dalla suprastanza communal. Quella munta denter 0.6 raps per ura kilowat e maximalmein 2.4 raps (*lescha energia alpina - art. 35: taxa da concessiun, calculaziun, object e subject*). L'energia alpina reparta quella taxa sils consuments finals. La taxa vegn indicada separadamein sil quen dil consument final tenor las determinaziuns federalas valeivlas.

2. Situaziun el cantun Grischun

En mintga vischnaunca ei l'interpresa responsabla per il provediment d'electricitad che fa diever dil terren public obligada da pagar ina taxa corrispudenta. Sco la grafica cheusut muossa, schai la tariffa ella maioritad dallas vischnauncas en Surselva denter 0.92 e 1.01 raps per ura kilowat. Sco nus savein far persenn, han pliras vischnauncas schizun fixau in parameter sur 1.01 raps per ura kilowat.

■ < 0,75

■ 0,75 - 0,84

■ 0,84 - 0,92

■ 0,92 - 1,01

■ > 1,01

3. Conclusiuns

La suprastanza communal propona al cussegl da vischnaunca d'augmentar la tariffa sin 1.0 raps per ura kilowat. Quella adattaziun ei en cumparegliaziun cun autras vischnauncas giustificada. Ei seresulta aschia dapli entradas per la vischnaunca Tujetsch. Sin fundament dalla tariffa actuala muntan las entradas a totalmein frs. 130'089.-. Cun la nova tariffa creschan las entradas sin frs. 216'815.-. Impurtont ei da saver che l'energia alpina recaltgescha frs. 70'000.- da quella summa d'in grond client.

Sil prezi d'electricidad ha l'adattaziun dalla tariffa negina influenza. Ei setracta sulettamein dalla tariffa per far diever dil funs e terren public. En quei connex eisi da menziunar ch'il prezi pil provediment d'electricidad ei a Tujetsch pli bass en cumparegliaziun cun autras vischnauncas dalla Surselva.

L'adattaziun dalla tariffa porta dapli entradas ella summa da frs. 86'726.-. Quellas entradas ha la suprastanza communal l'intenziun d'impunder per cumprar parcelas en zona da baghegiar las qualas ch'ella vegn silsunter a metter a disposiziun en dretg da baghegiar a persunas che vulan baghegiar casa a Tujetsch.

4. Proposta

La suprastanza communal propona al cussegl da vischnaunca:

da fixar la tariffa per far diever dil funs e terren (*art. 35 – lescha energia alpina*) naven digl onn 2022 sin 1.0 raps per ura kilowat.

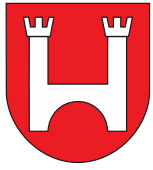
Suprastanza communal

President communal
Martin Cavegn

Menader center communal
Simon Collenberg

Vischnaunca
Tujetsch

Cussegl da vischnaunca
07-2020/2023

Molocs ella vischinonza dalla Tgès'Alva

Messadi

dalla suprastonza communal a al cussegl da vischnaunca

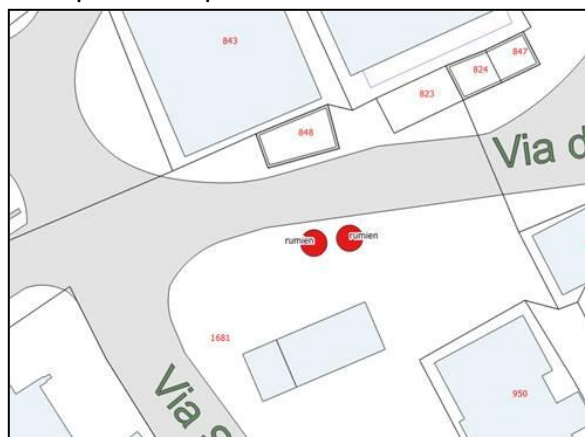
Preziau president
Preziadas cusseglieras
Prezai cussegliers

1. Situaziun da partenza

A caschun dalla seduta dils 7 d'october 2020 ha la suprastanza communal presentau al cussegl da vischnaunca il concept per la rimnada da miardas. Il cussegl da vischnaunca ha decidiu a caschun da quella seduta da buca installar molocs datier dalla Tgès'Alva (Via Spinatscha) e surdau l'incarica alla suprastanza communal d'elavurar ina sligiazion alternativa pils molocs ch'eran planisai en quei liug. Tenor il conclus dil cussegl da vischnaunca havess la suprastanza communal era giu la pusseivladad da desister sin l'elavuraziun d'ina autra sligiazion, sch'ella havess manteniù vinavon il sistem existent per la rimnada da miardas en quei contuorn. Suenter la seduta dil cussegl da vischnaunca ei la suprastanza communal puspei semessa alla lavur e ha analisau da rudien la situaziun el contuorn dalla Tgès'Alva. Ella ha elavurau ina autra sligiazion e presentau quella al cussegl da vischnaunca a caschun dalla seduta dils 16 da december 2020. La nova varianta preveda da desister sils molocs datier dalla Tgès'Alva e persuenter installar treis molocs sper il sontget dils Gediù (Via Alpsu 37) a Sedrun. Il cussegl da vischnaunca ha dau suatientscha a quella varianta e cunquei era per spazzar las hettas da miardas (*spazzar las hettas sper il sontget dils Gediù ed el quartier da Niregl e sligiar si il liug per la rimnada datier dalla Tgès'Alva*).

2. Situaziun datier dalla Tgès'Alva

Suenter la seduta dil cussegl da vischnaunca ha ei dau plirs resuns, damai ch'il liug per la rimnada da miardas sut Tgès'Alva vegn abolius. Certs habitonts ein trumpai che la hetta da miradas vegn serrada si. Ils responsabels dil vischinadi da Sedrun e plirs vischins han fatg attents che quei liug vegni duvraus stediamein dils habitonts dil quartier e dils quartiers vischinonts. Per la glied pli passada eisi dengrau da mantener vinavon quei liug per la dismessa da miardas. La suprastanza communal ha discussiunau quella tematica pliras gadas. L'intenziun dalla suprastanza communal ei d'ademplier ils giavischs e bagesns dalla populaziun aschi bein sco pusseivel. Ord quei motiv ha ella aunc inagada analisau da rudien la situaziun ella vischinonza dalla Tgès'Alva. Ella ei vegnida tier la conclusiun d'installar da niev dus molocs sut la Tgès'Alva ed aschia porscher ina pusseivladad als habitonts da quella circumdonza per dismetter las miardas. Persuenter eisi previu da plazzar sper il Sontget dils Gediù (Via Alpsu 37) mo dus enstagl da treis molocs. La hetta da miardas che secatta ella vischinonza dall Tgès'Alva vegn serrada si ni nezegiada per in auter intent. La staziun da trafo ch'ei medemamein situada en quella circumdonza duei vegnir travestgida aschia che tala fa ina megliera paretta e s'accorda cul maletg dil quartier. Igl uffeci da baghegiar ei gia semess en contact cun la Swisscom per demontar la lingia cun la petga leutier. Ils responsabels san tener en il credit d'impegn ella summa da frs. 215'000.- ch'il cussegl da vischnaunca ha concediu a caschun dalla seduta dils 7 d'october 2020 per l'installaziun dils molocs. La midada dil project havess pia neginas influenzas finanzialas. Il plan da situaziun cheusut muossa nua che la suprastanza communal ha previu da plazzar ils dus molocs.

3. Proposta

Sin fundament dallas ponderaziuns surmenziunadas propona la suprastonza communalal al cussegl da vischnaunca:

da plazzar dus molocs per la rimnada da miardas sut la Tgès'Alva e persuerter mo dus ens-tagl da treis molocs sper il Sontget dils Gediis (Via Alpsu 37).

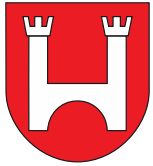
Suprastonza communalal

President communal
Martin Cavegn

Menader center communal
Simon Collenberg

Vischnaunca
Tujetsch

Cussegl da vischnaunca
07-2020/2023

Credits per parcadis e vias

Messadi

dalla suprastanza communal a al cussegl da vischnaunca

Preziau president
Preziadas cusseglieras
Preziai cussegliers

1. Situaziun da partenza

Pigl onn 2021 ha la suprastanza communal previu da catramar differents tschancuns. Cheutier s'audan igl access alla halla plurivalenta Dulezi ed ils parcadis en quella circumdonza. Il credit per quei project han ils gremis cumpetents gia concediu. Ultra da quei ha la suprastanza communal previu da catramar ils parcadis sper la punt Drun e da construir novs parcadis. Plirs novs parcadis ein planisai ella vischinonza dil Bogn Sedrun. Sper quels parcadis ha la suprastanza communal risguardau ella planisaziun da construir novs parcadis a Tschamut ed a Salins sper l'anteriura staziun dalla sutgera Cungieri. Quels projects ein aunc buca elavurai el detagl e vegnan presentai ensemen cun las investiziuns supplementaras. Ord quei motiv ein talas buca explicadas en quest messadi. La sanaziun dalla Via Prau Cumin cun dus loghens da secruschar e la construcziun d'in niev access ella zona d'industria ein duas ulteriuras tractandas ch'ein descrettas en quest messadi.

2. Descripziun dils projects

Cheusut ein ils projects descrets pils quals la suprastanza communal basegna credits.

Parcadi ed ambient Dulezi (contuorn dalla Residenza Dulezi)

Ils 23 da zercladur 2017 ha la radunonza communal concediu in credit da frs. 2'130'750.-. En quel eran las lavurs dil contuorn, la construcziun d'ina garascha sutterrana e dils parcadis avon la Residenza Dulezi cunteni. A caschun dalla radunonza communal dils 10 da fenadur 2020 ha il suveran dau il consentiment per la finanziaziun dalla garascha sutterrana entras la Residenza Dulezi SA (frs. 871'191.-). Ord quei motiv munta il credit per las lavurs dil contuorn ed ils parcadis avon la Residenza Dulezi a frs. 1'260'000.- (*frs. 2'130'750.- minus frs. 871'191.*). Il credit per quellas lavurs ei vegnius surtratgs per ina summa da frs. 121'238.- (stan pils 31-12-2020). Ultra da quei eisi da quintar cun ulteriurs cuosts, quei numnadamein per las lavurs da catramar, la marcaziun dils parcadis e las uras da parcar. Quels cuosts muntan a frs. 100'000.-. En quei connex eisi da menziunar che la calculaziun dils cuosts presentada a caschun dalla radunonza dil 2017 prevedeva in svari da -/+15%. Plinavon ha ei era dau midadas vid il project dapi l'approbaziun che han giu per consequenza che cuosts supplementars ein seresultai. Il surpli dils cuosts schai denton cun frs. 221'238.- ella rama presentada igl onn 2017.

La suprastanza communal propona al cussegl da vischnaunca da conceder in credit supplementar ella summa da frs. 221'238.- pil project Parcadi ed ambient Dulezi.

Parcadis sin territori communal (sanaziun e construcziun)

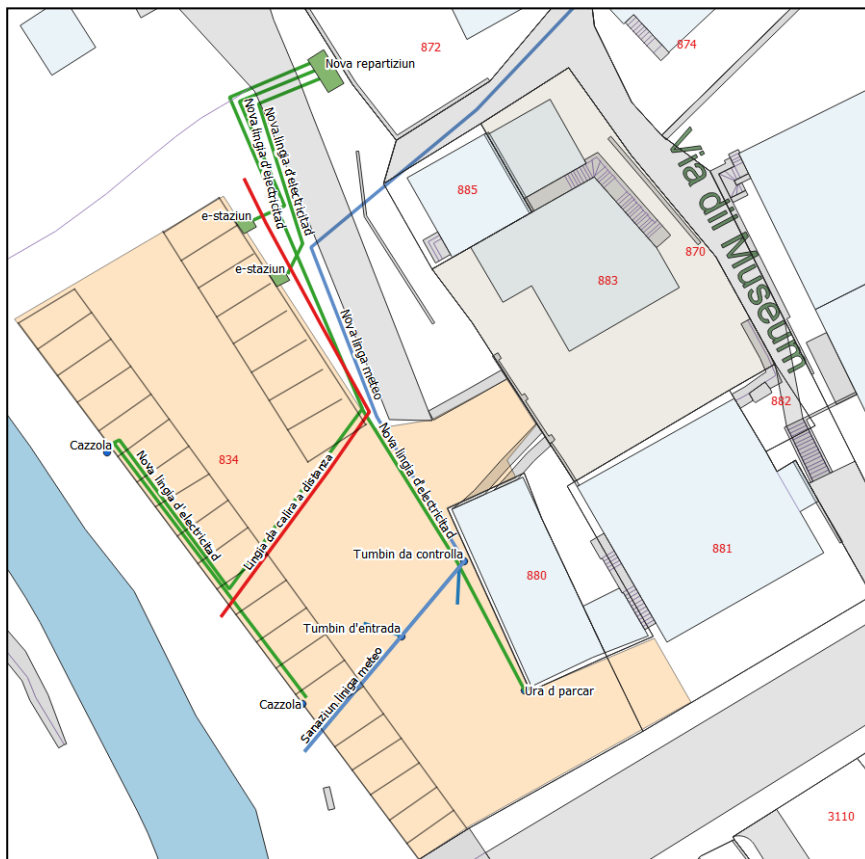
Parcadi sper la punt Drun

La primavera/stad 2021 ei la sanaziun dil parcadi datier dalla punt Drun prevedida. Quella ei irremissibla. Il parcadi secatta dapi entgins onns buca en in bien stan. Igl onn 2020 ha il cantun Grischun sanau la punt dil Drun e la vischnaunca il passapei. Vinavon ha era il hotel La Cruna eregiu in niev edifices el contuorn dil parcadi Drun. Plinavon ha l'energia alpina construuiu ina nova lingia da calira a distanza sut il Drun ora entochen il cunfin da quel. Aschia ein tuttas lavurs da preparaziun exequidas ch'ei da risguardar en connex culla sanaziun dil parcadi.

Il project da sanaziun pil parcadi cumpeggia las suandontas lavurs:

- Sanaziun dil catram ed ils urs dil parcadi cun adattaziuns dall'altezia dil terren.
- Igl ei previu da plazzar ina nova lingia da meteo naven dalla Via da Museum per liung dil parcadi.
- Duas novas cazzolas vegnan installadas agl ur dil parcadi.
- Preparaziun dall'infrastructura (sochels da betun ed installaziuns) per duas novas staziuns per cargar e-autos.
- Installaziun d'ina nova ura da parcar.

Il plan da situaziun ei veseivels cheusut:

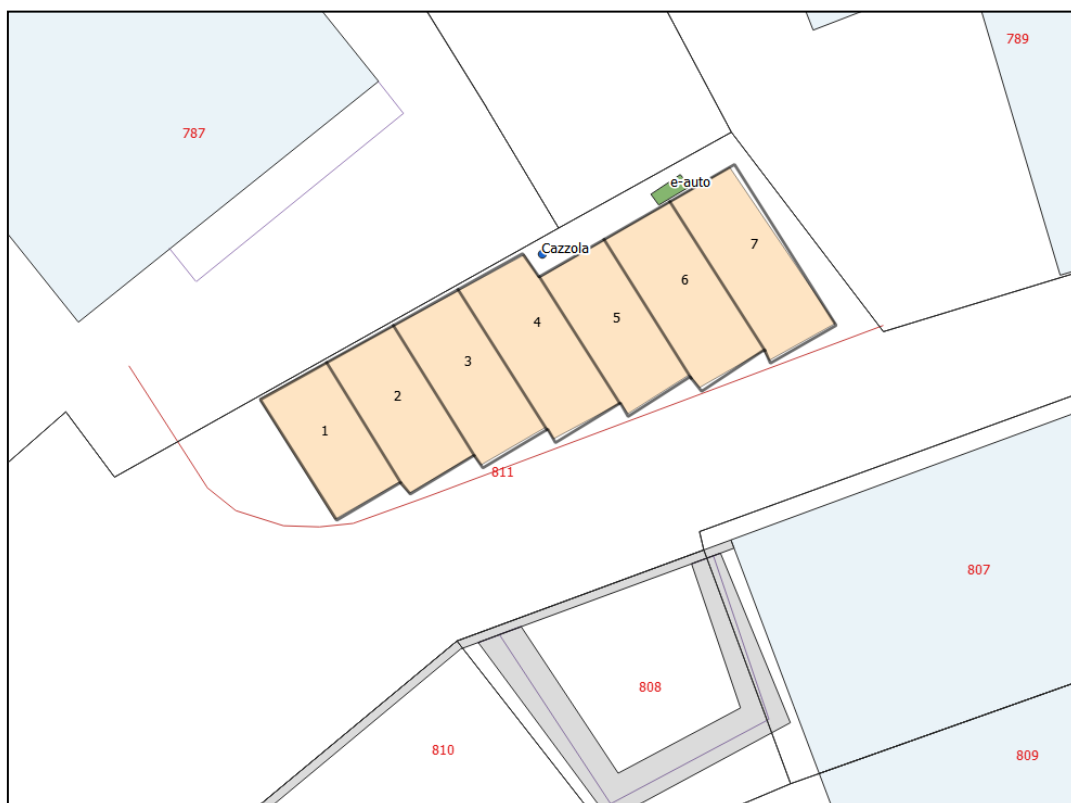
Ils cuosts totals per quellas lavurs ein calculai cun frs. 200'000.-. Ella tabella cheusut ein ils cuosts indicati.

Descripziun dallas lavurs	Cuosts
Niev catram	frs. 140'000.-
Nova lingia da meteo	frs. 25'000.-
L'illuminaziun ed infrastructura per la staziun da cargar e-autos	frs. 20'000.-
Nova ura da parcar	frs. 5'000.-
Signalisaziun e marcaziun dils parcadis ed ulteriuras lavurs	frs. 10'000.-
Cuosts totals	frs. 200'000.-

Parcadis datier dil Bogn Sedrun

La vischnaunca posseda silla parcella nr. 811 ina surfatscha che secatta en zona per indrezs pigns. Plirs proprietaris en quei quartier disponan da negins parcadis. Sin fundament da quei fatg ha la suprastanza communal l'intenziun d'ereger en quei liug siat novs parcadis cun in pign mir da sustegn. Sin dus parcadis eisi previu da far las preparaziuns (sochel da betun ed installaziuns necessarias) per cargar autos cun forza electrica. Vinavon eisi planisau da plazzar in candelaber (davon il parcadis nr. 5) e cheutras migliurar l'illuminaziun en quei liug. Il project cumpeglia medemamein in access alla parcella nr. 787. Las lavurs succedan parallelmein cullas lavurs da remedura vid la via da quartier en quei liug encunter engiu. Ils cuosts per tuttas lavurs ein calculai cun frs. 110'000.-.

Il plan da situaziun ei aschuntaus cheusut:

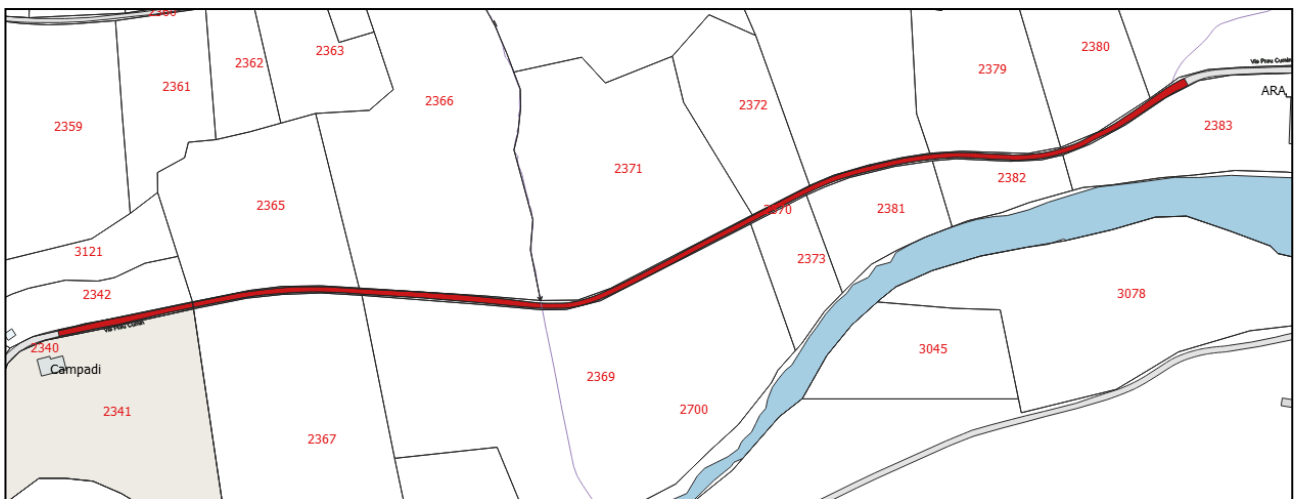

Tut ensemen basegna la suprastanza communal in credit d'impegn ella summa da frs. 310'000.- per la sanaziun dil parcadis datier dalla punt Drun e la construcziun da novs parcadis datier dil Bogn Sedrun. La sanaziun dil parcadis datier dalla punt Drun ei urgenta. Ils novs parcadis previ ella vischinonza dil Bogn Sedrun ein da necessitad muort ils basegns ch'ei avon maun. Sin intschess communal secattan gia pliras staziuns da cargar e-bikes e singulas staziuns per cargar autos cun forza electrica. Cullas novas staziuns previdas sil parcadis sper la punt dil Drun e sil niev parcadis ella vischinonza dil Bogn Sedrun eisi pusseivel d'engrondir quella purschida. Igl ei numnadamein da supponer che la damonda suentar talas staziuns vegn a crescher egl avegnir muort il moviment actual da «persistenza» che croda en egl en scadina branscha.

Sanaziun dalla Via Prau Cumin

Dapi l'entschatta digl unviern 2020/21 porscha il Campadi Rein a Rueras era la pusseivladad da campar durant la stagiun d'unviern. Ei setracta cheu d'ina purschida supplementara, quei ch'ei fetg legreivel. Igl access succeda sur la Via Prau Cumin. Oz ei quella via buca catramada, mobein surtratga cun material reciclau. Ord quei motiv va quella tec a tec empaglia entras la rumida da neiv. La finamira ei da saver rumir la neiv senza gronds incaps egl avegnir. Ultra da quei vul la suprastanza communal porscher als hosps in bien access al campadi Rein durant igl unviern. Ord vesta dils hosps secapescha in bien access al campadi el temps dad oz numnadamein da sesez. Pil campadi ei quei access da grond nez ed in impurtont factur ch'influenzescha il quen da menaschi – quel garantescha numnadamein entradas supplementaras. Sin fundament da quellas ponderaziuns propona la suprastanza communal da catramar quei tschancun. La lunghezia dalla via munta a 610 meters. Sper la sanaziun dalla via ein duas untgidas previdas supplementarmein per aschia garantir sin quei tschancun ina buna circulaziun dil traffic. Ils cuosts per tuttas lavurs ein calculai cun frs. 160'000.

Il plan da situaziun ei aschuntaus cheusut:

Ils responsabels dil Campadi Rein han era gia lantschau ils pass necessaris (planisaziun eav.) per engrondir la zona da campar. Ultra da quei prevedan els d'offerir novas purschidas naven dalla stad 2021.

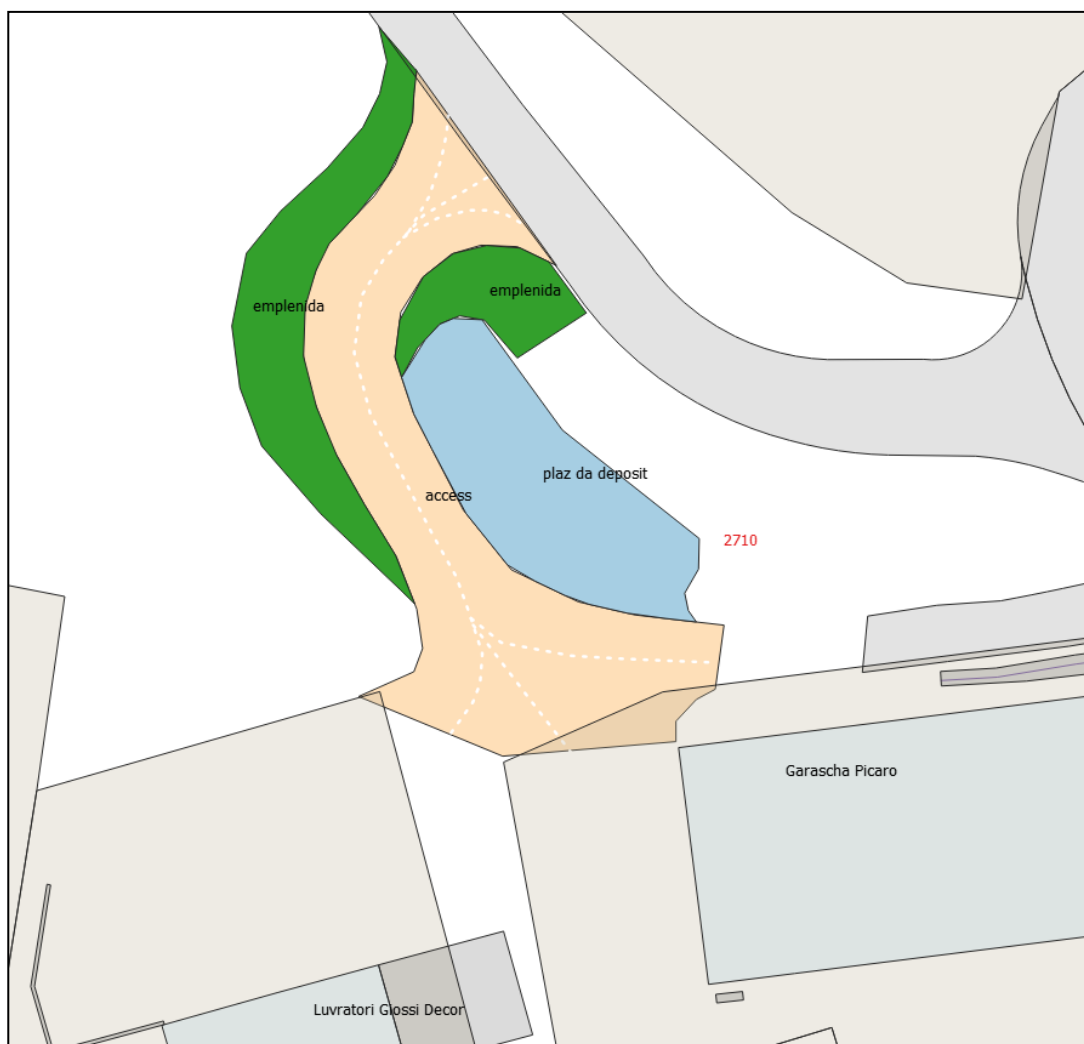
Ei setracta cheu d'ina investiziun en favur dil turissem - ina sparta ch'ei ord vesta economica da gronda impurtonza per la vischnaunca e sin la quala la suprastanza communal metta gronda peisa. Cun quella via sa la vischnaunca porscher meglieras cundiziuns da basa pil menaschi dil Campadi Rein a Rueras.

Niev access sigl areal dalla zona d'industria (parcella nr. 2710)

Igl access alla parcella nr. 2710 situada ella zona d'industria succeda oz dalla vart sura dalla garascha Picaro. Quel ei insumma buca cuntenteivels. La via ei fetg teissa. Entras il glatsch ei la via era malsegira durant igl unviern. Ultra da quei ei il mir dalla vart sut sestuschaus engiu, aschia ch'ei fuss era necessari da sanar quel. La suprastanza communal ha analisau da rudien la problematica en connex cugl access ch'ei dapi entgins onns enconuschenta. Suenter las examinaziuns ha ella fatg persenn ch'igl ei buca pusseivel da sanar la via muort la pendenza. Sin fundament da quels resultats han ils responsabels elavurau ina sligiazion che preveda in niv access. Quel ei indicaus silla grafica cheusut. La scarpa vegn emplenida cun terren. Silsuenter eisi previu da construir ina via meins teissa. Il grond avantatg da quella

sligiazion ei ch'ìls vehichels san entrar naven dalla via dalla zona d'industria dalla vart sura sco era dalla vart sut. Sper l'entrada eisi previu da construir in plaz da deposit. Ils cuosts per la construcziun dalla via muntan a frs. 96'000.-

Il plan da situaziun ei aschuntaus cheusut:

Cun quell'investiziun sa la vischnaunca procurar per meglieras cundiziuns da rama per las interpresas secasadas en quella vischinonza. La suprastonza communal ei perschuada da quella sligiazion. Era las interpresas pertuccadas van d'accord cun quei niev access che corrispunda a lur basegns.

3. Propostas

Sin fundament dallas ponderaziuns surmenziunadas propona la suprastanza communal al cussegl da vischnaunca:

- a) da conceder in credit supplementar ella summa da frs. 221'238.- pil project Parcadi ed ambient Dulezi.

La fatschenta ei suttamessa al referendum facultativ (art. 17 alinea d tenor la constituziun communal).

- b) da conceder in credit d'impegn ella summa da frs. 310'000.- per la sanaziun dils parcadis e la construcziun da novs parcadis sin territori communal.

La fatschenta ei suttamessa al referendum facultativ (art. 17 alinea b tenor la constituziun communal).

- c) da conceder in credit d'impegn ella summa da frs. 160'000.- per la sanaziun dalla Via Prau Cumin.

- d) da conceder in credit d'impegn ella summa da frs. 96'000.- per la construcziun dil niev access sigl areal dalla zona d'industria (*parcella nr. 2710*).

Suprastanza communal

President communal
Martin Cavegn

Menader center communal
Simon Collenberg